

carios Christi, propter beneficia Romane ecclesie prestita ipsis oblatam religiose reculasse, certissime historie clarissime testantur. Quamquam populi Romani, & non tantum cleri suffragia de constituendo pontifice Romano rogarentur, decuit vt & Imperatoris Romani suffragium vel imprimis rogaretur. At confirmandi vel reiiciendi electi episcopi potestas imperatoribus nunquam recte concessa est.

DE NORMA VE-

RITATIS.

CAPVT II.

In ipso mox exordio secundi capituli splendide & impudenter mentitur Illyricus, dum scribit id sedulo me agere, vt abducam Christianorum mentes a certo perspicuoque Dei verbo ad Pontificum traditiones & monachorum figmenta, & ad nescio quas, vt inquit, traditiones: ex quibus verus scripturarum sensus hauriendus sit, & non ex ipsa scriptura scrutando syncere querendus, secundum Clementis sententiam. Mendacium hoc esse impudentissimum, facile perspicere potest lector, si consideret me hoc tantum docere, ad canonem & normam diuinae scripturae addendam esse catholice & ecclesiasticae traditionis normam & regulam. iuxta quam si qua de scripto verbo controuersia oriatur, scripturae

F in-

Ireneus
lib. 3. ca. 3.
& lib. 4.
cap. 42.
Lirinenſis
cōtra pro-
phanas
Nouatio-
nes.
Clemens
lib. 10. re-
cognit.
Tertul. de
præſcript.
hæretico-
rum.

intelligētia & interpretatio ſumatur. quod ſen-
tentijs Irenei, Vincentii Lirinenſis & diui Cle-
mentis ſolidiſſimis confirmo: addita etiam ſen-
tentia Tertulliani admodum celebri. Non igitur
ad pontificum traditiones nescio quas, aut
ad monachorum figmenta abduco lectorem;
ſed ad eccleſiaſticam & catholicam traditio-
nem de ſcripturę vero ſenſu ſequendam & ob-
ſeruandam inuito: quæ tamen in ſcripturis di-
fertè & expreſſè ſcripta non comperitur. Et veri-
ſſimum eſſe ac obſervatu neceſſariū pio ſcri-
pturarum tractatori quod admoneo, euidentiſ-
ſimum eſt. Nam cum hac tempeſtate de verbo
ſcripto, hoc eſt corpus meum: & hoc facite in
mei commemorationem (alioqui tamen per ſe
ſatis manifeſto) grauiſſimæ ſint concertationes
inter catholicos & hæreticos, ac multo magis
apud hæreticos inter ſe inuicem, nōne neceſ-
ſarium eſt ad finiendas contentiones conſulere
eccleſiaſticam & catholicam traditiōem? que
in monumentis ſuperiorum ætatum & antiqui-
tatis animaduerti & cognosci poteſt: ac eadē
ſecundum eam tanquam regulam germanum
& verum ſcriptorum verborū ſenſum ſtatuere,
etiāſi nuſquā ſcriptū ſit in diuinis libris, ſenſum
illū traditiōni eccleſiaſticæ conſonantē eſſe ve-
rū & germanū ſenſum. Sic Clemēs, ſic Lirinen-
ſis, ſic Ireneus admonuerunt. Sic & Tertullia-
nus, ab eo intelligentiā ſcripturarum diſcendā,
qui eā à maioribus ſecundū veritatē ſibi tradi-
tam ſeruat: & ad vnā eccleſiaſtici ſenſus regulā
ſcriptu-

scripturę cęlestis intelligentię esse dirigendam: & cum in certamine cū hereticis incerta sit victoria in scripturis, ad traditionē apostolicarum ecclesiarū confugiendū esse. Ergo nō ad nescio quas pontificū (vt mentitur libenter Illyricus) traditiones aut figmenta monachorū abducimus Christianorū mentes, sed ad certā, totiq̃ue orbi manifestā, & prorsus Catholicā traditionē adducimus. ex eoq̃ue docemus, verā diuinorum scriptorū intelligentiā & interpretationē hauriendā esse, non ex proprio cuiusque sensu. Desinat igitur tandem isti calumniatores incusare catholicos, quod diuinę scripturę præponant pontificum & monachorum doctrinā & traditiones: qui hoc tantū docent, secundū regulam ecclesiasticę & catholicę traditionis diuina eloquia interpretāda esse & exponenda, omnemq̃ intelligentiam Catholicę traditioni contrariam reiiciendam esse & damnandam.

Secundo loco doceo in hoc capite non solum traditionem Catholicam & ecclesiasticam in scripturarum explanatione sequendam, sed etiam alias quasdam traditiones esse recipiendas, quę in scripto Dei verbo non competunt, si modo habent antiquitatis certum, fide, & perspicuum testimonium. Contra hæc quid cauillator obijciat audiamus.

Illyrici
cauilla
tionis.
I. Cauilla
latio.

Adducit, inquit, primum hoc soppisma: Quia ecclesiastica traditione cognoscatur quod sit verbū Dei. Ad hoc soppisma respondeo, inquit, Testati sunt sane primi scriptores: quoniam sint genuina apostolorū scripta, à quibus talis.

men omnem fidem & scientiam hauserunt: Sicut & ipse dominus, quanquam sint scripta Prophetarum. Id ubi semel cognouimus, non curamus recentiorum traditiones. Et ecclesia, atque adeo omnes vel infirmi Christiani habent ius & mandatum sua confessione testandi de veritate caelestis: nequaquam autem vel confirmandi, vel eleuandi, vel etiam mutandi eam doctrinam in minimo. Tale est illud dictum: Euangelio non crederem, nisi ecclesia crederem.

Dilutio.

Credo Illyrice, post testimonium primorum scriptorum de vero Dei verbo non habere ecclesiam ius vel confirmandi, vel eleuandi, vel mutandi eam verbi doctrinam vel in minimo: sed tantum habere ius testificandi. Sed quid hoc obsecro, ad infirmandam probationem à me adductam? Scripturam prophetica & apostolicam recepimus certa fide ex ecclesiastica traditione citra vllum diuinum scriptum, contestans quod sit scriptura diuina prophetica aut apostolica. Sunt igitur & illa recipienda in Christi ecclesia, quæ habent antiquitatis constans & fidele testimonium: etiam si in scriptis euangelicis & propheticis disertè scripta non comperiantur. Quænam illa sint, postea ex diuino Basilio & Dionysio Areopagita tantum verbo vno indicamus. Nihil hic disputamus de Augustini celebri dicto: Euangelio non crederem, nisi ecclesie me commoueret auctoritas: num de alia auctoritate accipiendum sit, quam de auctoritate testificandi, de quo vos contenditis. Sed hoc dicimus, quod qua ratione ex ecclesie certa & fidele testificatione

August. in
epist. fun-
dam con-
tra epist.
Manichei
cap. 5.

re-

recepimus libros propheticos & apostolicos tanquam verbum Dei: eadem prorsus ratione recipienda esse & alia quædam, quæ similiter habent ecclesię & totius venerandę antiquitatis certa & perspicua testimonia. Stat igitur firma & solida prima nostra probatio.

Secundo loco adduxeram sententiam D. Clementis, quę extat libro 10. Recognitionum, non autem libro primo, vti habet libri mei æditio (quod occulrandi studio cauillatur me fecisse: cum omnibus manifestum sit, quàm facile sit lapsus typographorum ab numero 10. in numerum 1. Certè ego hætenus numeros in eius libro signatos non curavi tam seuerè castigare.) Eam sententiam quia dicit mala fide me proposuisse, & tanquam fallarium bene longum textum ex medio exclusisse, age placeat, vt studio breuitatis postposito, integrum textum Clementis recitemus, & quid ex eo contra nos colligat Illyricus, videamus. Clementis igitur sic habet. Ideo diligenter obseruandum est, vt lex Dei cum legitur, non secundum proprii ingenij intelligentiam legatur. Sunt enim multa verba in scripturis diuini, quæ possunt trahi ad eum sensum, quem sibi vnuiquisque sponte presumpsit, quod fieri non oportet. Non enim sensum, quem extrinsecus attuleris, alienum & extraneum debes quærere, quem ex scripturarum autoritate confirmes: sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam

2. Cauillatio.

Sententia Clementis lib. 10. recognit.

dituli

discere scripturarum, qui eam à maioribus secundū veritatē sibi traditā seruat: vt & ipse possit ea quę rectē scripsit cōperenter asserere. Cū enim ex diuinis scripturis integram quis susceperit & firmam regulam veritatis, absurdū nō erit, si aliquid etiam ex eruditione communi ac de liberalibus studijs, quę fortē in pueritia attigit, ad assertionem veri dogmatis conferat.

Per hanc Clementis sententiam (cui adiunxi & Irenei, & Lirinēsis & Tertulliani sententias) probaui, quōd regula veritatis ad religionem pertinentis non sit solum verbum Dei scriptum. Et tandem ex eorum sententijs conclusionem hanc feci: Vides regulam & amulsum veritatis circa religionis dogmata non tam scriptum verbum esse quàm traditionem à maioribus acceptam. Hic tragicē vociferatur aduersarius.

*Cauillas
tio.*

Vide quæso, inquit, Christiane frater hanc impudentissimam conclusionem, longe plus, imò plane aliud concludentem, quàm est in dicto Clementis. Ille enim dicit veram scripturæ intelligentiam esse descendam à peritis, nempe apostolis: quia Clemens tempore apostolorū vixit: At iste plane seponens scripturam, dicit regulam veritatis non tam scripturam esse quàm traditionem. quod Clemens nequaquam dixerat.

Dilutio.

Hic & ego obsecro te Christiane frater, vt sententiam Clementis attentius inspicias. Quod si feceris, cognosces impudentissimam calumniatoris cauillationem. Clemens disertis verbis dicit: Quia multa sunt verba in scripturis diui-

diuinis, quæ possunt trahi ad sensum quem sibi vnusquisque sponte præsumpsit : ideo oportere ab eò intelligentiam discere scripturarum, qui eam à maioribus secundum veritatem sibi traditam seruat. Quid quæso aliud est, intelligentiam scripturarum discere à maioribus, secundum veritatem ipsis traditam : quàm regulam & normam intelligendæ & explanandæ scripturæ esse maiorũ traditionem? Quod disertis verbis & Ireneus, & Lirinensis, & Tertullianus dicunt : ad vnã videlicet ecclesiastici sensus regulam, scripturæ cælestis intelligentiam esse dirigendam. Ex quo firmissima collectione solidè concluditur: Regulam & amantissimam veritatis circa religionis dogmata, non tam scripturam ipsam verbi prophetici & euangelici, quàm traditionem à maioribus acceptam esse. hoc est, non tam literam scriptam, quæ varijs interpretationibus & deprauationibus obnoxia est, quàm sinceram verbi scripti intelligentiam.

Ac dicit quidem Clemens, ex ipsis scripturis sensum capiendum veritatis : sed diserte addit: secundum veritatem à maioribus traditam. Vbi manifestissimum est eum regulam & normam primam veritatis facere, maiorum siue catholicorum catholicam doctrinam & traditionem. Hæc porro dum docemus, non plane scripturam seponimus, & traditiones ecclesiasticas tantum commendamus, (vt calumniator adfingit) sed scripturæ certa & firma intelligentia à qua regula petenda sit indicamus.

Exclamat rursus impudētissimus calūniator: *Obserua, inquit, hic falsarias fraudes citationis. Clemens dicit, multa verba esse in scripturis quæ possint trahi ad alienum sensum: Tiletanus omissa voce, verba, simpliciter dicit, multa. vt scilicet intelligas integra sensa, aut etiã tractationes in scriptura ambiguas esse.* Sed lectorem iudicem requiro, num de verbis tantum, & non de integris sensis sententiam posuerit Clemens. Qui absque controuersia non de ambiguorum aut obscurorum verborum significatione, sed de integris scripturarum sententijs & intelligentia doctrinam tradere voluit aduersus hæreticos & corruptores: qui scripturas, vt inquit, diuinas, non autem tantum verba quædam, ad suum sensum, quem sibi vnusquisq; sponte præsumpsit, trahere solent. Quæso te Christiane frater, vt ex huiusmodi nimium impudentibus calumnijs cauillatorem agnoscere dicas.

Alia Cauillatio.

Postremò, admonet Illyricus obseruandum quod hic Clemens in fine dicit: Ex diuinis scripturis posse peti integram & firmam regulam veritatis: cum aduersarius contra vociferetur, scripturam non esse integram, & sufficientem regulam vel normam veritatis: sed Theomistias & Scotistas & Sophistas in auxilium inuocandos esse.

Respondeo: de Sophistis consulendis nulum verbum factum esse, sed de adhibenda norma catholicæ traditionis in explanatione scripturarum controuersarum, deque recipiendis traditionibus quibusdam non scriptis, propter testi-

testimonia certa & solida venerandę antiquitatis. Quod autem dicit Clemens: Integram regulam veritatis posse peti ex scripturis diuinis: quomodo id accipi velit, ex eo est manifestum, quod ipse in libro 3. Recognitionum commendet vsum olei sanctificati in baptismo. de quo nulla est in diuinis literis scriptura: Baptizabitur autem vnusquisque vestrum, inquit, in aquis perennibus, nomine trinę beatitudinis inuocato super se, perunctus primùm oleo per orationem sanctificato, vt ita demum per hæc consecratus possit percipere de sanctis. Et similiter in epistola tertia ad Iulianum & Iulium episcopos, sacramenti confirmationis mentionem expressam facit. Intelligit ergo Clemens integram doctrinam veritatis & regulam, tum quantum ad ea dogmata, quorum cognitio communiter hominibus est necessaria: tum quia diuinę scripturę, ea quę in scripturis disertę expressa non sunt, docent discere & accipere ab ecclesia iuxta doctrinam varijs locis traditam, de audienda ecclesia in quęstionibus quę in scripturis diuinis expressę definitę non reperiuntur.

Tertiam quoque probationem arrodit satis petulanter. *Vt monstret, inquit, non omnia necessaria esse in scripturis tradita, recitat longum catalogum frivolarum nugarum. Inquit enim, velut verbi gratia (vt eius quod primum & communissimum est, primum mentionem faciam.) Figura crucis signare eos, qui in nomine Domini nostri Iesu Christi spem habent, quis scripto*

F v docuit?

Clemens
libr. 3. re-
cogn.

Clemens
epist. 3.

Aug. contra
Donatist. lib. 4.
ca. 24. lib.
2. contra
Cresconiu
cap. 31
& de vni-
tate eccle-
sia.

IVD. RAVESTEYN APOLOGIA

docuit? Ad orientem conuersos esse nos dum oramus, quæ scriptura nos docuit? Inuocationis verba, dum ostenditur Eucharistia, & poculum benedictionis, quis sanctorum scripto nobis reliquit? Non enim his contenti sumus, quorum Apostolus aut Euangelium mentionem fecit: Sed & antè & post alia quædam dicimus, velut magnum robur ad mysterium habentia, ex doctrina scripto non prodita adsumpta. Benedicimus aquã baptismatis & oleum vnctionis: insuperque ipsum qui baptizatur, ex quibus scriptis est? nonne ex tacita & arcana traditione? Ipsam verò olei illitionem quæ doctrina scripta docuit? Ac ter immergi hominem, vnde est? Reliqua item quæ circa baptismum fiunt: renunciare satanæ & angelis eius, ex qua sunt scriptura? nonne ex hac non publicata & arcana doctrina, quam in minimè curioso & sollicito silentio patres nostri conseruarunt?

Obseruet quæso hic Christianus Lector duplicem Illyrici fraudè, alteram in eo, quod cum ego Basilij Magni celeberrimam sententiam citarem in tertia probatione ex libro de spiritu sancto: quæ solidissimè docet multa recipienda esse quæ in scriptura non continentur: Illyricus non dignatur Basiliij mentionem facere, ne lector pius celebritate nominis tanti viri commotus Illyrico recusèt auscultare. Sed tanquã meus esset catalogus ille bene longus, dicit: inquit Tiletanus. Altera fraus in eo est aperte, quod principium sententiæ Basiliij, quo potentissimè eius cauillatio conuellitur, fraudulenter reticet. quod sic habet: Dogmata quæ in Ecclesia seruantur & prædicantur, partim ex con-

Basilij
Magnus
in libr. de
Spiritu
sancto
cap. 27.

ex conscripta doctrina habemus, partim ex Apostolorum traditione ad nos delata in mysterio recepimus. Quæ vtraque eandem ad pietatem vim habent, & nemo his contradicit, qui vel modicam saltem ecclesiasticorum iurium experientiam habet.

His verbis cum videret se disertissime perstringi, permittit sibi ea omittere qui me arguere audet, quod brevitatis studio interdum sententias in citationibus præteream quæ nihil ad causam attinent.

Verum hoc vel imprimis obseruandum est, quod ea dogmata, quæ magnus ille Basilius Apostolorum traditione ad nos sine scripto delata scribit: magnamque vim ad pietatem habere adfirmat, & nemine illis contradicere, qui vel modicam saltem ecclesiasticorum iurium experientiam habet: Illyricus friuolas nugas blasphemio ore appellat. Recitat, inquit, non tam Tiletanus, quam Basilius, longum catalogum friuolarum nugarum. nam Basilius ipsius, non mea, est ea recitatio. Sed expresse pronunciat Basilius eiusmodi blasphemos calumniatores, prorsus rerum & iurium ecclesiasticorum imperitos. Vnde cognoscere potest lector quanta fide versetur Illyricus in scribenda historia ecclesiastica. Et ut prorsus omnibus patefaciat impiam suam mentem, nominatim ex recitato catalogo arripit arrodendum tremendum etiam malignis spiritibus crucis signum.

Illyricus de signo Crucis.
Quid enim refert, inquit, an cruce te signes, aut lancea vel etiã flagello? quãdoquidem omnibus his Christus afflictus

Matth. 6. *afflictus est. Renunciare alioquin satana & mundo do-*
 Luc. 14. *lentem nomen dare Christo, clavè evangelica doctrina*
flagitat.

Hanc blasphemiam non est huius loci iusta
 confutatione persequi. Sed sufficit eam Chri-
 stiano lectori patefecisse, vt ex ea agnoscere
 possit. quo spiritu agitetur impius eius animus.

Tertul. de
 corona
 militum.

Aliter in ipso fere ecclesiæ exordio Tertullia-
 nus de venerâdo signo crucis scripsit: Ad om-
 nem, inquit, progressum, ad omnem aditum &
 exitum, ad vestitum & calcearû, ad lauacrum,
 ad mensas, ad lumina, ad cubilia & sedilia, que-
 cunque tandem homines exerceret conuersa-
 tio, frontem crucis signaculo terere fuit vstita-
 tum. Cui per omnia cōsentit Augustinus: Quid
 est, inquit, quod omnes nouerunt signum
 Christi? Quod signum nisi adhibeatur siue fron-
 tibus credentium, siue ipsi aquæ qua regenera-
 mur, siue oleo quo chrismate vnguntur, siue sa-
 crificio quo aluntur: nihil eorû ritè perficitur, &
 pluribus alijs locis. Vide quoque in signem ad-
 modum Chrysofomi sententiã de crucis signo,
 in demonstratione aduersus Gentiles tomo 3.

August.
 tract. 108.
 in Ioan.

quod Christus sit Deus. Et memorabile ad-
 modum est quod scribit Theodorëtus: Cœpit Iu-
 lianus imperialia sceptra desyderare, quamob-
 rem discurrens per vniuersam Helladã, vates
 quærebat responsa reddentes, consulens an ad
 imperiû perueniret: inuenitque virum qui se illi
 desyderata dicere fateretur. Is eû adducens ad
 quendã idolorum locû, & introducens in adytû
 seducto.

August. in
 Psal. 14.
 ferm. 19.
 de Sãctis.
 Theodor.
 hist. eccl.
 libro 6.

seductores dæmones euocauit. Quibus solen-
 niter apparētibus, terrore compellitur Iulianus
 in fronte sua crucis formare signaculum. Tunc
 dæmones trophei dominici figuram aspiciētes,
 & suæ recordati deuictionis, repente disparue-
 runt. Quod cognoscens Magus cœpit inculpate
 Iulianum. At ille & terrorem significauit, & de
 crucis signo se dixit obstupuisse. ed quōd vi-
 dentes hoc signū dæmones euauissent. Porro
 Magus: Non hoc suspiceris, inquit, bone vir, eos
 timuisse sicut ais: sed abominati potius hoc si-
 gnum abscesserūt: & ita capiens miserum, odio
 repleuit Christiani signaculi Iulianum. Eandem
 historiam commemorat Nazianzenus in priore
 cōtra Iulianum apostatam oratione. Admiran-
 dum itaque non est, si ij qui signum crucis,
 quo dum tingerentur aquis salutaribus, signati
 sunt & initiati, iam irridēt, desertores facti eius
 ecclesiæ, in qua infantes tincti sunt. Et quam-
 uis ipsa pietatis substantia in abrenunciacione
 satanæ & mundi posita sit, non potest tamen
 non esse salutaris & uiuifica professio salutis
 omnis quærēdæ per Christi crucifixi misericor-
 diam: quam signaculo crucis, non autem lācea
 uel flagello profitetur Christianus populus.

Citauerā Dionysium Areopagitam ex libro
 Ecclesiasticæ Hierarchiæ, dicētem, substantiam
 sacerdotij scripturā esse nobis diuinitus traditā.
 Ex hoc infert aduersarius: *Cur igitur in hac substā-
 tia & fundamēto scripturæ iste aduersarius nō consistit,
 aliq̄ue eorum sacerdotes: sed alias nugas Ecclesiæ Dei,
 consciens*

Nazian-
 zenus.

Cap. 1.
 pag. 222

conscientijsque pusillorum Christi obtrudere conantur.

Sed oro te Christiane lector, considera manifestariam fraudē. Nam post verba Dionysij modo recitata mox sequitur: Porro huiusmodi plena veneratione eloquia dicimus, quæ à beatissimis patribus nostris, à quibus sacris mysterijs imbuti sumus, in sanctis ac theologicis commendata sunt libris, & quæ ab iisdem sanctissimis viris sacratione & purgatione, & propinqua quodammodo cœlesti hierarchiæ doctrina, sancti duces & præceptores nostri didicerunt, & ex animo in animum sine literis transfusa sunt. An non manifestissimum est in his verbis Dionysium testari, præter ea quæ scripta sunt, alia quædam esse tradita sine scripto, quæ plena quoque sunt venerationis? Sacram igitur scripturam diuinitus traditam, substantiam & fundamentum sacerdotij rectè dicit sanctus pater Dionysius. At non dicit in ea contineri quicquid ad structuram & ædificationē fidei & sacrae religionis pertinet.

Sed huic calumniæ mox attexit aliam longe impudentiorem, Citaueram Augustinum dicentem: Sequimur sanè in sacris canonicarum auctoritatem certissimā scripturarum. cum hoc facimus quod vniuersæ iam placuit ecclesiæ, quæ ipsarum scripturarum commendat auctoritas, ut quando sancta scriptura fallere non potest, quis falli metuit huius obscuritate quæstionis, eandem ecclesiam de ea consulat, quam sine vlla ambiguitate sancta scriptura demonstrat.

Ex qua sententia collegi, quod ex traditione eccle-

Aug. lib.
4. contra
Donatist.
cap. 24.

Lib. 2. cō-
tra Cresc.
cap. 31. &
seq.

Lib. de v-
nitate ec-
clesiæ.

ecclesiastica, quædam dogmata in ecclesia suscipiuntur, & tenentur magis quàm ex scriptura. Audi iam calumniatorem. *Atqui hoc dictum, inquit, plane contra ipsum est. Testatur enim Augustinus, se totamque ecclesiam sequi scripturam, illam fallere non posse, & denique scripturam sine ulla ambiguitate veram sententiam propositarum questionum demonstrare.*

An non est hoc apertissimum mendacium, Augustinum in ea sententia dicere, quòd scriptura sacra propositarum questionum veram sententiam doceat, tradat aut demonstret? Docet enim ex professo Augustinus eo loco, quod propositæ questionis de non rescindendo baptismo per hæreticos collato clara & perspicua definitio nõ videatur extare. Eius tamè obscuræ questionis solutionem debere peti ab ecclesia, & ab ecclesiastica obseruatione: atque ecclesiam in huiusmodi obscuris questionibus consulendam esse, quando certis & euidentibus scripturis definiri non possunt, quam dum consulimus, atque ex eius obseruatione & traditione questionis solutionem accipimus, pronunciat Augustinus, quod et si scripturæ definitis testimonio destituimur, ecclesiæ tamen auctoritatem certam, & quæ non potest fallere, sequimur, dum ecclesiam consulimus, quam scriptura consulendam demonstrat. An tibi adhuc videtur Illyrice dictum Augustini contra me esse, in quo tam disertè pronunciat: quarundam questionum & dogmatum definitionem petendam esse ab ecclesia, quæ ex scriptura haberi non potest?

Possent

Aug. lib. 7.
con. Do.
cap. 23.
De bapt.
mo lib. 2.
cap. 7.
lib. de cr.
ca. pro.
monita.

Possent, inquit, innumera dicta Augustini pro scriptura contra patrum nimiam auctoritatem proferri, nisi breuitati studeremus.

Scio quosdam ex vestris plurimas sententias ex Augustini scriptis collegisse pro sufficientia scripturæ contra traditiones, sed tam aperta sunt sententiæ Augustini ac perspicuæ; in quibus traditiones & dogmata quædam non scripta statuit & approbat, ut nisi doctissimum virum secum stultissimè pugnare affirmes: quem constat tam diligenter sua scripta recognouisse, nec sententias de hac re semel scriptas mutasse, commoda & vera ratione eas inter se cõciare debeas. An non est illa clarissima pro traditionibus & dogmatibus non scriptis sententia:

Aug. lib. 5
cont. Donat. cap. 23
De baptis-
mo lib. 2.
cap. 7.
Lib. de cura
pro
mortuis.

Multa tenet vniuersa ecclesia, & ob hoc ab Apostolis præcepta bene creduntur, quanquam scripta non reperiantur? & rursus: Multa non inueniuntur in literis Apostolorum, neque in conciliis posterorum, & tamen quia custodiuntur per vniuersam ecclesiam, non nisi ab Apostolis tradita & commendata creduntur.

Denique & illa sententia in Libro de cura pro mortuis: Et si, inquit, nusquam in scripturis veteribus legeretur omnino sacrificium oblatum pro mortuis; non parua est vniuersæ ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret, auctoritas, vbi in præcibus sacerdotis, quæ Domino Deo ad eius altare funduntur, locum suum etiam habet commendatio mortuorum. Hæc pauca testimonia adieci, ne fraudulentis dictis Illyrici fau-

cile

cile fidem adhibeat lector, quibus Augustinum in suas partes contra traditiones non scriptas impudenter conatur pertrahere.

Sententiã Pauli, scripturam diuinitus inspiratam vtilem esse ad arguendum, ad docendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus instructus: scripsi nõ eo pertinere vt doceat omnẽ de religione doctrinam esse in sacris literis plene comprehensam: Idque ex eo confirmabã, quod Paulo ad Timotheum secundam epistolã scribente, nulla alia scriptura sacra extaret quã prophetarum. quæ sane multa explicatione arcana de Christo, Christi que sanguine ad perficiendum hominem egebat. *Hic obiicit aduersarius, figmentis meris vanitates meas me fulcire, & posse me manifestissimi conuinci mendacij. Nam prædicta epistola è Roma scripta est, cum iam secundo sisteretur Neroni, nempe paulò ante mortem. Epistola verò ad Romanos, & multe aliæ, scriptæ sunt antequam Paulus Romam veniret, quod est notissimum. Lucas quoque, inquit, finit sua acta cum aduentu Pauli ad Romam, cum euangelium iam antea scripsisset, cumque alij duo euangelistæ Matthæus & Marcus iam ante eum sua euangelia adidissent.*

Aduersus hanc cauillationem studiose captatam respondeo non esse à me scriptum: Nullam epistolam, aut nullam euangelicam historiam tunc fuisse scriptam, cum Paulus è Roma secundam ad Timotheum epistolam scriberet: Sed hoc tantum me scripsisse: Nullam tum extitisse scripturam sacram, quæ scilicet fidelis po-

G puli

2. Tim. 3.

Illyrici
Cauillatio.

Dilutio.

puli manibus tractaretur, & in conuentibus ecclesiasticis recitaretur, explanaretur, & ad confirmationem dogmatum adduceretur præter scripturam prophetarum. quod verissimum esse ex Petri quoque secunda epistola demonstrari potest, sic fideles admonentis: Et habemus firmiorem Propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes quasi lucernæ lucenti in loco caliginoso, donec dies illucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Historiæ enim euangelicæ, & epistolæ quæ tum à Paulo scriptæ erant, non statim ab exordio per omnium regionum ecclesias disseminatæ sunt, vt tanquam authenticæ scripturæ citarentur & explanarentur.

2. Petri 1.

Quod porro adfert Illyricus, Spiritû sanctum in huiusmodi generalibus pronúciatis non vnû tantum hominem ac præsens tempus, sed etiam futurum respicere: non negamus illam Pauli sententiam ad noui testamenti tempus pertinere, quo scripturæ tam propheticæ quàm apostolicæ publicè apud omnes ecclesias extabant, sed semper consideranda est & adhibenda Augustini doctrina: Scripturâ sacram vtilem esse ad perficiendum hominem Dei, & instruendum ad omne opus bonum: tum quia pleraque omnia expressa habet, tum quia vnde ea quæ expressa in ipsa non reperiuntur certo disci & peti possint, demonstrat.

Aug. sententia Pauli superi sunt citata.

Malach. 4

Postremo loco quod scripserat Lutherû non posse censerî vltimum Heliâ: quia cum Heliâ debeat, teste propheta, conuertere corda filiorum

rum in patres: contra Lutherus id potius egerit, vt à filijs patres negligenterentur. Sic eludit omnes tres Helias conuertere corda filiorum ad veros ac vetustos patres, non ad recentiores, quos seductores iactarunt. *Nā primus, inquit, Helias conuertit auditores ad Mosen, Patriarchas ac Dauidem. Secundus ad Mosen & Prophetas, non ad pontificum & sacerdotum traditiones. Sic denique Lutherus reuocauit corda hominum ad Mosen, Prophetas, Christum, & Apostolos: qui sunt nostri verissimi patres secundum Deum: super quos propriè ecclesia extructa est quoad doctrinam.*

Sed respondeo prophetam Malachiam potissimum respexisse ad conuersionem cordium filiorum ad pietatem, & religionem, & prudentiam paternam, & ad parandum domino plebem perfectam. Quàm male autem meritis sit Lutherus de vera Christi religione, & syncera morum & vitæ pietate restituenda toti orbi Christiano notissimum est, nec huius loci est ea deploratio.

Quia ex libro celeberrimo Lirinensis contra prophanas Nouationes crebrò citauit in Confutatione sententias, quas validissimas aduersus hæreticos & opportunissimas iudicauit: citat in calce huius capituli ex eodem libro, ipse quoque sententiam: *Sapius, inquit, testatur Lirinensis scripturam esse sufficientissimam ad omnem instructionem. Hæc enim sunt eius verba: Est perfectus scripturarum canon, sibi que ad omnia*
G ij satis

satis superque sufficit. Solus igitur scripturae canon, est norma veritatis. neque traditiones vllae extra canonem recipiendae sunt.

Exponitur
sententia
Lirinensis.

Respondeo Lirinensem ad sua tempora respexisse, quibus varijs erroribus Nouatus, Sabellius, Donatus, Arrius, Eunomius, Macedonius, Photinus, Apollinaris, Priscillianus, Iovinianus, Pelagius, Celestius (nam hos haeresiarchas ipse nominatim commemorat) ecclesiam perturbabant. Ad horum itaque haeretica dogmata respiciens, pronunciauit scripturae canonem perfectum esse, & sibi ad omnia dogmata, quibus illi perturbabant ecclesiam, confutanda & conuellenda sufficientem: si modò secundum sensum & intelligentiam catholicam canõ exponeretur. Et verissima est ea sententia: aut sane si vrges notam vniuersitatis ad omnia tempora pertinere, Canon sibi ad omnia sufficit: quia de paucis quibusdam, quæ disertè in canone posita non sunt, demonstrat scriptura ipsa, & docet vnde ea petendâ & sumenda sint, vt habet Augustinus in locis supra citatis: alioqui certissimum est Vincentium Augustino coetaneum de apostolicis quibusdâ traditionibus ab Augustino non dissensisse. Postremò & hoc considerandum quod dicit Lirinensis: Si qua noua exurgeret quaestio, vbi vniuersalis concilij decretum minime reperiretur, recurrendum ad sanctorum patrum sententias: eorundem duntaxat, qui suis quique temporibus & locis in vnitare communionis & fidei permanetes, magistri probabiles extitissent

Hæc est
solidissima
respon-
sio.

titissent: Et quicquid vno sensu atq; consensu tenuisse inuenirentur, id ecclesiæ verum & Catholicum absque vlllo scrupulo iudicarent. Hic certe non scripti quoque canonis regulam necessario requirendâ & exposcendam esse audis.

Addit Cyprianum quoque semper scripturam & verbum Christi cōtra consuetudines & traditiones, quas alij vrgebāt, opponere. Et citat epistolas ad Iubaianum, ad Quirinum & Pompeium: Sed manifestissimum est in illis epistolis Cyprianum agere de ijs traditionibus, quæ verbo scripto contrariæ sunt, aut quas contrarias ipse existimabat. Agit enim de ea consuetudine siue traditione, quæ à Catholicis tanquam vetustissima & Apostolica obijciebatur: non esse rebaptizandos eos qui extra ecclesiam baptizati erant, quando ad ecclesiam veniebant. Quam post longam disquisitionem compertum est tandem & scripturæ consonam esse, & vere esse Apostolicam: cum Cyprianus nouitiæ consuetudini per Agrippinum inductæ adhærens, illam consuetudinem tanquam falsam, & à scripturis dissonantem reijceret & damnaret. Quem errorem postea plenarij concilij sententia damnatam esse scripsit multis in locis diuus Augustinus, & potissimum in libris de baptismo contra Donatistas. Porrò eiusmodi traditiones quantumlibet vetustas nullus vnquam Catholicus approbandas docuit. Et putidū mendacium est quod scribit Illyricus: Papam cum suis seductoribus Christianū populum ab illa vnica

Cyprian⁹
exponitur

Lucerna diuinitus pedibus nostris propofita ad hominum commentitias traditiones adducere: cum vniuerſi Catholici & id ingenuè ſemper profeſſi ſint, & adhuc profiteantur, in omnibus quæſtionibus & dogmatibus de religione, imprimis conſulendam eſſe, & ſequendam verbi diuini lucernam. Id tamè admonètes, vt diuino canoni rectè intelligendo, eccleſiaſtici & Catholici ſenſu regula ſemper adhibeatur. & eas traditiones quæ ab ipſo naſcētis eccleſiæ exordio ſemper obſeruatas eſſe, certis & ſolidis antiquitatis teſtimonijs conſtat, non eſſe reiiciendas, etiãſi ſcriptę in verbo Dei non cõperiũtur.

Luc. 16.
Marth. 22

Nihilo plus ad propoſitũ Illyrici faciunt ſententiæ, quas ex euangelijs Lucæ & Matthæi producit. *Abrahamus, inquiens, nos ablegat ad Moſen & Prophetas: & Chriſtus dicit inde eſſe omnẽ errorem, quod Sadducæi ſcripturã errantes ignorent.* Cõfitemur enim, eos qui de ſalute ſua, vel de corrigèda vita, vel de corrigèdis manifeſtis in fide erroribus (qualis erat: reſurrectionis corporũ abnegatio) fatagunt, imprimis ad ſcripturas propheticas & apoſtolicas tanquã ad certiffimã regulã veritatis adducèdos eſſe, vt ex ijs & fidei veritatẽ diſcãt, & rationè ſimul & affectũ emèdandæ vitę hauriãt. Verũ ex eo conſequẽs nõ eſt, quod quicquid extra ſcripturas fideli populo cõmèdatur ad religionis ædificationẽ, id ſpernatur & abiiciatur.

Chryſoſt.
ſentencia,

Citat præterea Chryſoſtomum dicentem: inde eſſe omne malum. inde ſcilicet, quodd ſcripturam ignorant fideles populi. & indicat in mar-

margine loca. concione 3. de Lazaro. homilia
 16. in Ioannē, homil. ad Colossenses: Et simili-
 ter Origenis homiliam quintam in Leuiticum. Origenes.
 Verum lectorem Christianum oro, vt non gra-
 uetur ipsa loca fideliter indicata & annotata in-
 spicere. Id si facere non grauabitur, manifestissi-
 mē deprehendet, non aliud illis locis Chryso-
 stomū agere, quā vt exhortetur Christianum
 populum & auditores ad lectionem sacrorum
 librorum: vt quando conueniendum erit ad sa-
 cros conuentus, præparati sint ad facilius intel-
 ligēda quæ episcopus explanaturus est: deinde
 vt ex apertissimis scripturarum locis pharmaca
 aduersus animæ morbos & vitæ vitia semper
 hauriat. Origenes vero lectorem dehortatur, ne
 improba curiositate ad ea quoq; intelligenda
 perumpere velit, quæ potius Deo cōmittenda
 sunt, quā ab homine fragili in hac caligine
 scrutanda. Quod haudquaquam is facere putan-
 dus est, qui dogmata quædam, etiamsi scripta
 non sint, ex fideli totius antiquitatis testimonio
 recipit, nec audet contēnere. Et quæso te Chri-
 stiane lector, quomodo sententiæ Chryostomi
 & Origenis contra traditiones apostolicas non
 scriptas adduci sine pessima fraude possunt?
 quorum vtrumq; constat disertissime non scri-
 ptas tradiciones approbare, commendare: imo
 & ex eis fidei dogmata confirmare. Nā Orige-
 nes paruulorum baptisma magis ex traditione
 apostolica, & obseruatione vniuersę ecclesię Ca-
 tholicę, quā ex scripturarū apertis & necessarijs

Orig. lib.
 5 in epist.
 ad Rom.
 & super
 Leuit. ho-
 milia 8.

testimonijs. Chrysoftomus verò palam pronūciat in commentario epistolæ ad Corinthios, & in epistola ad Thessalonicenses: quod non omnia per epistolam, sed multa etiam sine literis apostoli Christi tradiderunt. Eadem verò fide digna esse tam ista quàm illa. Traditio, inquit, est, nihil quæras amplius.

Ireneus.

Ireneum quoque contra traditiones producere, mirandum qua fronte aut potius fraude audeat, cum notissimum sit eum esse scopum doctrinæ sanctissimi martyris, ut ex orientibus in ecclesia hæreticis, cum quibus frustra ex scriptura certatur, eò quod vel scripturam ipsam totam, vel eius partem non recipiant, vel pravis & falsis interpretationibus depravent, quas recipiunt, ad ecclesiarum apostolicarum traditionem confugiamus, atque ab ea non vnius aut alterius dogmatis veritatem petamus, sed vniuersam religionis doctrinam desumamus. Ecclesiam enim esse diues illud depositorium, in quod thesauri vniuersi sanctæ & diuinæ doctrinæ repositi sint. Et quamuis præcipua doctrinæ capita in scripturam collata sint, quando de ijs quoque hæreticorum improbitas quæstiones commouet, traditionem ecclesiarum consulendam esse. Considera quæso Christiane lector, num qui sic prædicat ecclesiarum traditionem, ut inde velit sumi dogmatum veritatem, merito citari possit tanquam aduersarius & improbator traditionum apostolicarum non scriptarum.